

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző:

Cím: *a galíciaiak tömeg-
lakásain*

Forrás:

alkotmány

Bp.

(Hely)

1918. X. 7.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

303.31

Hely

Idő

"1918"

Személy

Helyszám

A galíciaiak tömeg- szállásain.

— Razzia az Alföldi- és Magdolna-utakban. Rőfősből a szemétesládában. — Árdrágitók tönknyestése közegélyen. — Mérget ivott egy galíciai. — Az «Alkotmány» tudósítójától.

Budapest, szept. 6.

Kötetek kellenének annak a bűnlajstromnak összeállításához, amelyet a pióca szívósságával hozánk ragadt galíciaiak jólétünk, egészségünk, háborús inséggel küzködő, vergődő egzisztenciánk rovására elkövettek. Hiába minden tiltó rendelet, hiába minden rendőri és közigazgatási erély, a galíciai veszedelem ma sem vesztett nagyságából, sőt a sűrűn folytatott razzia, a kiméletlen szigorral folytatott kiutasítások, eltoloncolások dacára is egyre növekvőben van. Részt vettünk legutóbb egy ilyen razzian s személyes tapasztalatok után győződünk meg arról, hogy a kaftánoshad veszedelmével szemben tehetetlenül állanak a hatóságok. Szívesen elismerjük buzgalmukat, jószándékaikat, de hogyan lehessen eredményes az ellenük indított akció, amikor a munkával tulterhelt rendőrségnek néhány detektívje bir foglalkozni azokkal, akiknek megfékezésére az egész rendőrtestület sem elegendő? Székely Vladimir rendőrtanácsos, akire a főkapitányságon az alkalmatlan idegenek eltávolításáról szóló belügyminiszteri rendelet végrehajtása tartozik, maga jelentette ki előttünk, hogy ez a munka, amely emberfeletti feladatot ró a vele foglalkozókra, hasztalan lesz mindaddig, amíg a legerélyesebb intézkedésekkel meg nem gátolják az Ausztriából és újabban főleg Orosz-Lengyelországból még most

is naponta hozzánk érkező elemek ideözönlését. Hiába utasít ki a rendőrség naponta 20, 30, 50 galíciait, helyökbe megegyszerannyi érkezik a tiltó rendeletek ellenére.

Még ma is körülbelül 400 olyan galíciai család ül a nyakunkon, amelyek itt közegélyben részesülnek. 400 lakást foglalnak le a mai rettenetes lakásinségben és itt árdrágitással, csempészüzletekkel foglalkoznak. Pontosan ismerik a reájuk vonatkozó összes hatósági rendeleteket s mondanunk sem kell, hogy rendkívül raffináltak és tájékozottak azoknak a kijátszásában. Minthogy legtöbbje hadimunkásként igazolja magát, nem lehet őket kitenni, a közegélyben nem részesülők pedig csaknem minden esetben állandó foglalkozást, rendes alkalmaztatást igazolnak, ma már legtöbb esetben iparendelélyel rendelkeznek s így ezekkel még nehezebb elbánni. A tehetősébbek azután nem sajnálják a pénzt az ügyvédektől, s szívesen fizetik meg a jogi tanácsot, amely lehetővé teszi nekik az árdrágitók ez Eldorádójában való állandó ittartózkodást, a szabad rablást és uzsoráskodást. Egyik budapesti ügyvéd jiddis nyelvre fordította le a büntetőtörvénykönyvet, hogy a galíciaiak tojástanácsot jár hassanak a paragrafusok között. Közegészségi szempontból egyenesen katasztrófát jelent itt létük. A tisztaságtól irtózó fajtájuk berondít, lakhatatlanná tesz minden helyiséget, ahová lábukat beteszik, s a járványos betegségek, a fertőzések kiinduló pontja, csaknem minden alkalommal egy-egy galíciai tömegtanya. Hogy micsoda titkokat rejteget egy-egy ilyen szállás, amelynek szennye, büze, piszka megcsufolja a Gör-

kij éjjeli menedékhelyének méreteit is, az alábbi sorokban mutatjuk be.

Alföldi-utca 3.

Az Alföldi-utca 3. számú házba megyünk. Tíz óra már elmúlt, de a kapu még nyitva. A házmesternét álmából zavarják fel a detektívek s csak kénytelen-kelletlen indul velünk az első emeletre, ahol benézünk az első tömegszállásra. A folyosón szalmazsákokon rongyokba bugyolálva vénasszony fekszik. Azt feleli: itt jobb a levegő, mint bent. Belépünk a szobába, amelyet egy füstös petróleumlámpa világít meg. A detektívek kis kézi villanylámpái ide-oda cikázva, hirtelen bevilágítják a szurtos lakásnak minden zegét-zugát. Egyszerre rajzik fel a földről a vaságyakról 8—10 ember.

— Policáj! — közlik a detektívek a késői látogatás célját s riadt tekintettel bár, de a helyzet gyors felismerésével veszik tudomásul a vizitet.

Fullasztóan nehéz, orrfacsaró bűz fojtogatja mellünket, torkunkat s szinte aggasztóvá teszi a lélegzetvételt. A detektívek megjegyzik, hogy ez a szállás még az előkelőbbek közé tartozik. Körülnézünk az «előkelő» helyen, amelynek butorzata két düledező vaságy s egy öreg asztal. A szoba sarkait, az ágyak alját pedig ládák, zsákok, csomagok, kofferek töltik be. A szabadon maradt részen rendetlen össze-visszaságban kilencen fekszenek, szalmazsákokon, pusztán földön, vegyest öregek és fiatalok, köztük két gyerekleány is. A lakás tulajdonosa Weinberg Debóra, máramarosi származásának mondja magát. A detektívek már ismerik ezt a fogást, azért hangsúlyozzák magyar állampolgárságukat, hogy ne lehessen őket kiutasítani.

— Van itt galíciai? — kérdezik.

— Nincs kérem egysem, ezek mind máramarosiak — siet a válasszal. A detektívek azonban

egymásután ráncigálják elő az alvókat, mindjárt elsőnek *Zierenkraut* Izraelt veszik elő, akiről máris kiderült hogy galíciai, lutaviskai illetőségű, 26 éves menekült. Napszámosnak mondja magát, a Rákóczi-ut 65 alatt dolgozott, de most nincs állásban — teszi hozzá. Természetes, hogy árdrágitani jött s később kiderül róla, hogy már Przemyslnben is ült 10 hetet, bizonyára nem a saját jószántából. Másnapra előállítják.

— Magát hogy hívják — kérdezi az egyik detektív egy reszkető, pápaszemes ifjútól.

— *Moskovits* Manó — feleli németül a megszólított — máramarosi vagyok, szobafestő, ma jöttem fel Budapestre munkát keresni. Ez a «*ma jöttem*» egyike a leggyakrabban hallott válaszoknak s arra jó, hogy a bejelentési kötelezettség alól való kibúvás gyanuját kerülje el vele az illető s dacára annak, hogy már nagyon elkoptatott mentegetődzés, csaknem mindegyik előáll vele, akinek oka van rá, hogy a rendőrségtől féljen. És vajjon melyiknek nincs?

A többi detektívek ezalatt a ládák és csomagok tartalmát vizsgálják át. Az egyik erősen leszögezett ládában háztartási cikkeket, edényeket találnak fölös mennyiségben, ezekhez nem lehet nyulni, ezt — állítólag — magukkal hozták még a menekülés alkalmával. Egy detektív az ágy alatt kotor botjával, ahonnan több bőrönd, egy utikosár és egy bádogtartály kerül elő.

— A szokásos csempész-nagyság — jegyzi meg. Felemeli a súlyos bádogdobozt, *szinültig bezin van benne*, lehet vagy husz liter. A benzín és petroleumcsempészt ilyen bádogedényekben folytatják, amelyek nem hiányoznak egyetlen «jól felszerelt» csempész lakásáról sem. Az utikosárból könyvek, zsebkendők, egy «*Poesies*» felirással ellátott emlékalbum s egyéb ártatlan-

nak látszó holmik bujnak elő, ám mélyebben nyulva belé, *finom albán dohányra* akad a detektív, lehet vagy 3 kiló. A dohány alatt, az utikosáraljáról pedig két négyzetméternagyságu *finom lakksevrőbőr* kerül elő. Majd egy katonai torniszter találnak, *telve omló fehér nullásliszttel*.

— Kie ez?

— Egy ismeretlen katona hagyta itt, azt mondta, holnap visszajön érte.

Az «*ismeretlen katona*» persze szintén a gyakran használt kifogások egyike, amely ma már nem használ. A további kutatás során megint dohányra, majd petroleumra akadnak, egy bőröndből nagymennyiségű katonai bakancstalp kerül elő.

A második emeleten a 12. számú lakásban is vannak galíciaiak, ugy-e — kérdi a házmesternét az egyik detektív.

— Azok magyarláposiak, kérem — feleli a házmesternét.

— Majd meglátjuk.

Felmegyünk. A lakás főberlője *Hirschberg* József, nadvornai illetőségű galíciai.

— Miért mondta, hogy magyarláposiak? — kérdik a házmesternét.

— A szomszéd lakásra gondoltam — magyarázza az asszony, akinek tekintetéből nyilvánvaló, hogy a galíciaiak áldozatokra is hajlandók, amikor a rendőrség elől való bujkálásuk megkönnyítéséről van szó. A hely különben az előbbihez hasonló tömeglakás, amely két szobából áll, az egyikben nyolcan, a másik két lépés széles és négy lépés hosszú oduban öten alusznak.

— Polizei! — s talpon van mindenki. Kezdődik az igazoltatás és kutatás. Rongyos, gyűrött okmányok kerülnek elő a kaftánzsebekből, zavart, dadogó magyarázatok hangzanak a talszós, szakánias férfiak ajkáról.

— Nincs nekünk semmink, kérem, csak az, ami magunknak kell — válaszol jámborul *Hirschberg*, a detektívek azonban hamar rácsafolnak. A ládák, batyuk tömkelegéből találmásra kihuznak egy zsákot, amelyből *hulladék-rongy* kerül ki. Majd egy kisebb zsákot huznak ki belőle, ebből egy kalapskatulyát s a kalapskatulyából 200 csomag *török és hercegovinai pipadagányt* szórnak a földre. Egész trafik! Erős dohányos ember félesztendeig elvethetné a dohánybeszerzés gondját ennek a készletnek a birtokában. *Lisztet, petroleumot* itt is találunk, azonkívül egy zsák *spárgát* (nem papír), egy *szíjakkal* telt bőröndöt, *gummisarkokat*. A zsákmányt összegyűjtik s el fogják kobozni.

Teleki-tér 3.

A Teleki-tér 3. számú bérkaszárnnyában folytatják a munkát. Hatalmas, modern, háromemeletes épület, három tágas udvarral, csempézett lépcsőfeljárókkal, 102 lakással, amelyekben 600 *kenyérjegyet osztanak ki egyetlen hónapban*. Az alig ötésztendős épületet tönkretették a galíciaiak. Amelyik lakásban tanyát vertek, arról hull a vakolat, a falakat, a padlót férgek lepik be s leirhatatlan piszkot teremtettek maguk körül mindenütt. A jobb sorsra érdemes, egykor esinos kétszobás lakásokban rongyok, szemét, tisztátalanság, amerre nézzünk. Fürdőszobák, amelyeket élelmiszer- és ruharaktárakká alakított át a galíciai élelmesség, *butorok, amelyeken rajzik a csótány, a sváb*, s a mindenféle féreg s nem találunk lakást, amelyben ne volna egy-két magát igazolni nem tudó idegen, ne volna rejtett áru, amelyet elkoboz a hatóság. *Karniol* Sámuelné szül. *Krachmann* Anna lakásán egy

nagy faladában *egész kis rőfös-üzletet* fedez fel két detektív. Egymásután kerülnek elő a legkülönbözőbb cikkek: két doboz *szappan*, egy doboz *fogkefe*, különféle *parfömök*, egy doboz *cérna*, *csipkék*, *szalagok*, *ezüst- és bádogkanalak* stb. Több lakásban más fémtárgyakat: *részgyertyatartókat*, *rézmozsarakat*, *ezüst számovárt* találnak.

A második udvarban *Kellerleter* Chainná kopogtatunk be. Három esztendeje van már Pesten egész családjával. Az egykor csinos lakás minden zugában piszok, szemét, rongyok, batyuk, a padlón, a falon, az ágyneműn férgek tanyáznak, a fürdőszobát, az éléskamrát raktárnak használták, amelyben zsák zsákon, bőrönd bőröndön hever. A levegő dögletes bűzébe *tizenegytagu család ütött itt tanyát*.

A zsákmány itt szegényes, éppen úgy, mint az egy emelettel feljebb lakó *Trau* Márkus staniszlai szövőgyárosnál, aki azonban jómódú ember. Trau négy éve van már itt s még mindig nem tudta őt eltávolítani a rendőrség. Mikor a detektívek benyitnak, hiányos öltözékben komikusan hat a szakállas férfiú, aki *minden ízében reszketve, remegő hangon válaszol a faggatásukra*. Holmikjukat átkutatva, gyönyörű *briliáns ékszerekre* akadnak a detektívek egy skatulyában, ezeket, állítása szerint, még menekülése alkalmával sikerült megmentenie. Nála hagyják az ékszeres dobozt, de idézést kap holnapra s minthogy *Staniszlau*ba már vissza lehet térni, most már könnyörtelenül mennie kell. A többi lakásokban felkutatott galíciaiak szintén idézést kapnak s másnap jelentkezniök kell Székely rendőrtanácsosnál okmányaikkal.

Magdolna-utca 20.

Régi jözsefvárosi bérház, amelyet valósággal megszállottak a galíciaiak. Az ódon épületben alig van lakás, amely ment volna tőlük. Mindjárt a földszinten *Knobler* Márkus galíciai tanító lakásába nyitunk be. *Svábbogarok, csótányok, poloskák futkároznak a padlón*, a falon, a szögön lógó kaftánon. A konyahelyiségből lakószobává előléptetett ódu egyetlen butora ugyszólván az ágy, amelytől azonban ijedve huzódik el az ember, mikor a dunyhán mozgolódó féregrajt megpillantja. S a tanító ur erkölcsstani elveire brutálisan jellemző, hogy az ágy nemcsak neki, hanem 17 éves leánya részére is fekvőhelyül szolgál. Elviselhetetlenül fojtó, nehéz a levegő s az udvarra tántorodunk az elszédüléstől való félelmünkben. A detektívek innen dolguk végeztével az első és második emelet több lakására zörgetnek be, amelyek *mindegyike kivétel nélkül az előbb leírtéhoz hasonlóan piszkos, férges*, úgy, hogy a belsejükben való tartózkodást csak a legerősebb idegek bírják ki.

Itt is találunk egy csomó, magát igazolni nem tudó galíciai és orosz lengyelországi árdrágítót, különböző rejtett árukat, a második emeleten pedig *Weintraub* Izrael staniszlai, állítólagos szabó lakásán két méter magasságban jóminőségű katonai posztót. A katonaság részére dolgozza fel, mondja, de persze sem az áru eredetét, sem a megrendelést igazolni nem tudja. Idézést kap, csakugy, nint a többi kétes existencia.

Székely rendőrtanácsos, tekintettel a ház

berondításából származható közegészségi veszedelemre, megkereste a VIII. kerületi előjáróságot a galíciaiak kilakoltatása iránt.

A megidézettek tegnap és ma jelentek meg a főkapitányságon. A rendőrség tegnap a *Dob-utcán* és környékén is tartott razziát, ahol a lánckereskedés este és éjjel a *nyílt utcán* folyik. A razzián előállított 24 ember közül tizenkencet toloncoltatott el a rendőrség, akik nagyobb részt orosz lengyelországi illetőségűek voltak.

Rotberger Marton 20 éves szaboseged a főkapitányság örszobáján a szekrény tetejéről lekapott egy halálfejes jelzésű üveget s annak tartalmát kiitta. Az üvegben méreg volt, úgy hogy a galíciait súlyos belső sérülésével kórházba kellett szállítani. Azt mondotta, azért itta meg, mert nagyon szomjas volt s azt hitte viz van benne.